

Públic

EL REDESCOBRIMENT DE LA CLASSE TREBALLADORA **COM A CONSEQÜÈNCIA DE LA PANDÈMIA**

Vicenç Navarro

Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques

Universitat Pompeu Fabra i

Director del JHU-UPF Public Policy Center

14 de maig del 2020

Una interpretació de l'estructura social d'Espanya molt generalitzada als establishments politicomediàtics del país és que la majoria de la població als països desenvolupats (inclosa Espanya) pertany a la classe mitjana, la qual situen entre els "rics", per dalt, i els "pobres", per baix, de manera que la tipologia social s'hauria vist reduïda a tres grups socials: la **classe alta, la **classe mitjana** i la **classe baixa**. I podria semblar que la **percepció popular es correspon amb aquesta tipologia**. Així, quan a la majoria de la població se li pregunta si consideren que pertanyen a la classe alta, a la classe mitjana o a la classe baixa, **la gran majoria respon definint-se com a classe mitjana, amb la qual cosa es confirma la percepció generalitzada i promoguda****

per aquells establishments que configuren la saviesa convencional del país. Segons aquesta saviesa, la classe treballadora pràcticament ha desaparegut, ja que **s'assumeix que s'ha anat transformant en classe mitjana com a conseqüència de la mobilitat social que existeix a les nostres societats, que permet l'ascens dels membres d'aquesta classe treballadora, que passen a ser membres de la classe mitjana.**

Aquesta categorització social es va iniciar als EUA, sobretot a partir dels anys vuitanta, quan va començar, amb el president Reagan, el gran canvi polític conegut com la "revolució neoliberal" (que va substituir el keynesianisme, que havia estat la ideologia imperant durant el període 1945-1978, conegut també com l'era daurada del capitalisme"). **Va ser a partir d'aleshores que el neoliberalisme –nascut al món anglosaxó- es va estendre àmpliament també a l'Europa occidental, i va ser adoptat fins i tot per les formacions d'esquerres governants** (i, molt en especial, per la socialdemocràcia a través de l'anomenada Tercera Via), cosa que va provocar posteriorment el seu declivi electoral com a resultat de l'abstenció de la classe treballadora o del canvi de la seva intenció de vot. **El discurs de classe va desaparèixer així del llenguatge polític, fins i tot a la majoria de les esquerres governants, que van deixar de parlar de i a la classe treballadora, i la van substituir per la classe mitjana.**

La pandèmia com a causa del reconeixement que existeix la classe treballadora

La pandèmia als països desenvolupats (inclosa Espanya) ha mostrat clarament que existeix una classe treballadora, diferent de la classe mitjana, que és essencial per al manteniment i supervivència de totes les altres, així com per a la sostenibilitat de l'economia del país. Forma part d'aquesta classe social el sector de la població **que treballa als serveis essencials i que no s'ha pogut permetre el luxe d'estar confinat a casa, i s'ha vist obligat a continuar treballant**, amb la qual cosa s'ha exposat al contagi, a la malaltia i a la mort. **Arran de la pandèmia, la població s'ha dividit, doncs, entre aquells que poden treballar des de casa (la majoria, de classe mitjana i alta) i aquells que no poden (la majoria, de classe treballadora).** **Aquests últims treballen primordialment en els sectors essencials, claus perquè la societat hagi continuat funcionant i que han jugat un paper insubstituïble per al sosteniment, la seguretat i el manteniment de la societat.** Són treballadors dels serveis (la majoria, públics) sanitaris, dels serveis socials, dels serveis domiciliaris i de dependència, dels serveis de comerç, dels serveis de transport, dels serveis de neteja, dels serveis de seguretat, dels serveis de bombers, dels serveis d'energia i aigua, dels sectors agrícoles, entre

d'altres, i **sumen un percentatge elevat (al voltant del 35%) de tota la població laboral a Espanya.**

Segons dades de l'Enquesta de Població Activa extrets de l'INE, el 45% d'aquests treballadors són dones, poc remunerades i en condicions de treball clarament precàries (el percentatge és fins i tot més alt -76%- en els serveis sanitaris i socials). A la majoria d'ells no se'ls ha proporcionat l'equipament necessari per a la seva protecció contra la pandèmia, de manera que **la taxa de mortalitat a causa de la pandèmia està sent més elevada entre aquests treballadors que entre els que han estat a casa.** De fet, ni tan sols els treballadors dels sectors sanitaris i d'atenció social personal han tingut la protecció suficient que necessitaven per protegir-se contra la pandèmia. **No és el virus el que causa la malaltia i la mort, sinó la manca de protecció contra ell el que explica l'elevada taxa d'infecció i la major mortalitat entre el personal sanitari.** El 16% de persones diagnosticades de COVID-19 són treballadors i professionals d'aquest sector. **Considerar la dona de la neteja de l'hospital, amb uns salaris molt baixos i amb unes condicions de treball molt precàries, com a membre de la classe mitjana em sembla abusar i tergiversar la realitat. I referir-s'hi com de "classe baixa" em sembla ofensiu i insultant en extrem (una cosa és assenyalar que és una persona amb ingressos baixos, i una**

altra de ben diferent és definir-la com una persona de classe baixa).

La classe treballadora (que treballa, predominantment, en el sector serveis) existeix i ha jugat i continua jugant un paper clau per a la supervivència de totes les altres classes. I continua essent la que té salaris més baixos, la que té menys estabilitat laboral i la que treballa amb pitjors condicions laborals. El fet que aquests sectors laborals essencials, tan importants i fonamentals per a la supervivència del sistema econòmic, hagin tingut tan poca prioritats per part dels establishments que dirigeixen aquest sistema **mostra l'escassa importància que es dona al bé comú, al qual es dona menys atenció que als interessos particulars de grups i lobbies financers i econòmics que gaudeixen de gran influència i poder en la vida política del país.**

La pandèmia, però, ha mostrat clarament el gran error de mantenir aquestes prioritats, ja que tot el sistema econòmic necessita i depèn de l'existència d'aquests sectors essencials, entre ells el sector sanitari i social, finançat primordialment per fons públics. Les privatitzacions, en aquest sector, **no només no van ajudar, sinó que van debilitar aquests serveis, indispensables, insisteixo, per a tots els sectors i classes socials del país. La polarització d'aquests serveis (com ara la sanitat i els serveis socials) per**

classe social com passa a Espanya perjudica totes les classes socials, incloses les més benestants, com, de nou, l'epidèmia ha mostrat.

Com afecta la pandèmia a la salut i qualitat de vida de tots els components de la classe treballadora

Hi ha classes socials a Espanya. I la classe treballadora n'és una. Dins d'ella, el component de l'economia de cures i de serveis a les persones ha anat estenent-se considerablement, i s'ha vist afectat molt negativament per la pandèmia. Però no s'han d'oblidar que altres sectors de la classe treballadora, **com l'industrial i el manufacturer, també ho estan, ja que molts d'aquests treballadors tampoc no tenen material protector o les seves condicions de treball no els permeten la distància social que cal per prevenir el contagi.** I seran també uns sectors que es veuran afectat per la gran crisi econòmica, que farà que es redueixi la seva grandària, així com els seus salaris i la seva protecció social. **Els seus indicadors de salut i benestar ja s'estan veient afectats, fet que reproduïx el diferencial de mortalitat que hi ha en aquest país segons la classe social de les persones. A Espanya, la diferència d'esperança de vida entre persones de la població més benestant i persones de la classe treballadora amb menys ingressos pot arribar a ser d'uns 10 anys** (a la UE és de 7 anys, i als EUA de 15 anys). És més que probable que aquesta diferència de

mortalitat augmenti amb la pandèmia. A aquests sectors laborals perjudicats per la pandèmia **cal afegir els joves que ja tenien dificultats per incorporar-se al mercat de treball, així com professionals de classe mitjana en feines temporals i precàries, que formen part del que s'ha anomenat la "proletarització" de la classe mitjana, fenomen derivat de la pèrdua de la seva capacitat adquisitiva, la seva estabilitat laboral i la seva protecció social. Tot això implicarà un gran augment de les desigualtats socials, fet que accentuarà encara més les que ja existeixen a Espanya (que es troben entre les més grans del món desenvolupat occidental). Aquesta és una realitat poc coberta pels mitjans d'informació en els seus reportatges sobre la pandèmia.**